

УДК 378.147:[37.011.3-051:911
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.84.8>

В. М. Носаченко

кандидат педагогічних наук,
докторант, доцент кафедри географії, екології і методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

ПОКАЗНИКИ, КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті автором піднімається проблема підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку в сучасних умовах модернізації змісту, форм, методів і засобів шкільної географічної освіти. Сьогодні значення підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку і необхідність поліпшення організаційно-методичних умов у світлі вимог до учнів закладів загальної середньої освіти і вчителя різко зросли. Формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного розвитку розглядається як цілеспрямований процес, що забезпечує розвиток професійної мотивації, вольових якостей особистості, рефлексії на основі самопізнання, самоосвіти та самореалізації в умовах закладу вищої освіти. Автор визначає структуру феномену готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку, проводить аналіз психолого-педагогічних досліджень змісту понять «показник» і «критерій», визначає та характеризує показники готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку. З'ясовано, що критерії повинні бути адекватні тим явищам, вимірником яких вони є; відповідати дидактичним цілям, характеризувати зв'язок між ними й результатами навчання; відображати основні закономірності формування досліджуваного явища, динаміку його зростання в часі й педагогічному просторі. Сутність системи підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку розглядається як сукупність взаємопов'язаних компонентів і процесів, необхідних для цілеспрямованого педагогічного впливу в умовах вищої освіти. З'ясовано, що головним показником теоретико-методичної і практичної готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку на рівні, достатньому для задоволення вимог, є її сформованість. Визначено рівні (високий, достатній, низький) і критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-аккумулятивний) готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку. Вивчення теоретико-методологічних аспектів формування готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку в умовах професійної освіти, виявлення критеріїв, показників і рівнів її сформованості дадуть змогу розробити педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку в умовах фахової підготовки.

Ключові слова: теорія і методика професійної освіти, підготовка майбутніх учителів географії, безперервний професійний розвиток, показники, критерії та рівні готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку.

Постановка проблеми. Ключовими завданнями модернізації вищої освіти в Україні є визначення змісту та технологій перспективи безперервного професійного розвитку та підвищення кваліфікації сучасного вчителя, як конкурентоспроможного фахівця, адаптованого до сучасних соціокультурних умов, здатного до саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя. Значення підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку і необхідність поліпшення організаційно-методичних умов у світлі сучасних вимог до учнів закладів загальної середньої освіти і вчителя різко зросли. Перебудова шкільної географічної освіти потребує модернізації не тільки змісту, але й методів, форм, засобів і технологій навчання в бік усебічного розвитку самостійності й дослідницької ініціативи учнів, посилення наочності навчання тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема готовності безперервного професійного розвитку сучасного вчителя в умовах бурхливого розвитку наукового інформаційного та телекомунікаційного простору сьогодні є особливо актуальною та однією із найбільш дискусійних в сучасних вітчизняних та зарубіжних психолого-педагогічних дослідженнях. Аналіз чисельних публікацій свідчить про те, що проблема формування готовності студентів до безперервного професійного розвитку є об'єктом наукового інтересу багатьох вчених. Вона розглядається в дослідженнях Н. Бібік, В. Бондаренко, М. Васильєвої, Н. Волкової, С. Гончаренка, Н. Гузій, О. Гури, О. Демченка, І. Зимньої, І. Зязюна, М. Князян, Л. Кондрашової, К. Новакової, І. Прокопенка, В. Сластьоніна, О. Сергеєнкової, присвячених проблемам професійної підготовки майбутніх

учителів та формування готовності до професійної діяльності. Потребує теоретичного обґрунтування та наукової інтерпретації питання формування у майбутніх учителів географії готовності до безперервного професійного розвитку в умовах вищих педагогічних навчальних закладів.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначити показники, критерії та рівні готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні безперервний професійний розвиток реалізується у взаємопов'язаній системі формальної та неформальної освіти, що ґрунтується на нову віртуальну реальність – інноваційне середовище, де акумулюються креативні ідеї та практична спрямованість науково педагогічних досліджень, співпраця та спілкування, з'являються нові форми науково-методичного консультування та інновацій [4; 5].

Формування готовності майбутніх педагогів до безперервного професійного розвитку розглядається як цілеспрямований процес, що забезпечує розвиток професійної мотивації, вольових якостей особистості, рефлексії на основі самопізнання, самоосвіти та самореалізації в умовах закладу вищої освіти, де студенти отримують фахові компетентності та оволодівають здатністю самостійного вдосконалення в професійній діяльності [10].

На основі теоретичного обґрунтування педагогічної системи підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку необхідним вбачаємо здійснення її експериментальної перевірки шляхом визначеного алгоритму послідовності організації експерименту: «визначення структури об'єкта чи процесу – визначення критеріїв – визначення показників критеріїв – розробка методів виявлення показників за означеними критеріями – визначення рівнів готовності [11].

Головним показником теоретико-методичної і практичної готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку на рівні, достатньому для задоволення вимог, є її сформованість. Для об'єктивного оцінювання сформованості у майбутніх учителів географії готовності до безперервного професійного розвитку необхідно чітко визначити критерії, показники та рівні досліджуваного феномену, розкрити їх сутність [9; 11].

У психолого-педагогічній науці поняття «критерій» (від лат. *critērium* – здатність розділення, засіб судження, мірило) розглядається як засіб, оцінка, мірило чогось; ознака, на основі якої здійснюється оцінка відповідної діяльності і можна оцінити реальне педагогічне явище (процес) або порівняти його з еталоном [11]. «Критерій» науковці розуміють як засіб перевірки істинності чи хибності того чи іншого твердження, ознака, взята за основу певної класифікації.

Аналогічне значення має це поняття і в педагогіці, однак існують певні відмінності в його трактуванні, особливо коли мова йде про дидактичні умови, які застосовуються при вимірюванні різних елементів навчально-виховного процесу [9; 10; 11]. Критерій пов'язує з поняттям «показник», що розуміється як узагальнена характеристика властивостей об'єкта або процесу. Розрізняють якісні (наявність чи відсутність якої-небудь властивості) та кількісні (міра вираженості, розвиток властивості) характеристики сформованості того або іншого критерію.

На думку відомих учених педагогів критерії можуть виконувати такі функції: відображати динаміку вимірюваної якості в часі; поєднувати кількісні та якісні показники, через прояв яких можна судити про міру вираження тієї чи іншої якості; пов'язувати всі компоненти системи, яка досліджується [6].

Різні підходи до визначення термінології критерію знаходять своє вираження і в його системному тлумаченні [1]. Вчені вдаються до використання системи критеріїв. Усе розмаїття якісних і кількісних критеріїв у педагогіці можна розділити на два рівні, що відповідно відображають виховні й дидактичні функції процесу навчання.

До першого, як правило, включають три групи критеріїв:

- для оцінки ефективності засобів і методів індивідуального виховного впливу в поточному освітньому процесі;

- для оцінки системи організації і методик виховного впливу в ході освітнього процесу;

- для оцінки результатів виховання на завершальних етапах навчання.

До другого належать дидактичні критерії, що стосуються освітнього матеріалу:

- методичні посібники та рекомендації; зміст освітніх програм, навчальних посібників, підручників;

- критерії оцінки діяльності учнів із відображенням результатів формування знань, умінь і навичок та розвитку їх здібностей;

- критерії, пов'язані з оцінкою кінцевих результатів навчання, діяльності викладача, оптимізацією засобів і методів освітнього процесу [11].

Сьогодні в наукових розвідках зустрічаються такі основні вимоги щодо виділення та обґрунтування критеріїв: критерії повинні бути адекватні тим явищам, вимірником яких вони є; критерії повинні відповідати дидактичним цілям, характеризувати зв'язок між ними й результатами навчання; критерії повинні відображати основні закономірності формування досліджуваного явища, динаміку його зростання в часі й педагогічному просторі; за допомогою критеріїв повинні встановлюватися зв'язки між усіма компонентами досліджуваної якості, причому якісні показники

повинні виступати в єдності з кількісними; критерії повинні виражатися в таких поняттях, що дозволяють здійснювати кількісний аналіз; критерії повинні бути розкриті через сукупність показників (якісних ознак), на підставі чого можна робити висновок про рівень вираження критерію (показник у теорії і практиці педагогічної освіти визначається як характеристика будь-якого аспекту критерію); критерії повинні забезпечувати відносну простоту вимірювань, легкість розрахунків, доступність і зручність у застосуванні; необхідна визначеність (атрибутивність) показників і рівнів їх прояву обумовлена складністю оцінюваного явища; критерії повинні забезпечувати оцінку якості знань, навичок, умінь, забезпечувати оцінку творчої роботи учнів [1; 9; 11].

Раніше нами було визначено сутність *системи підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку* як сукупність взаємопов'язаних компонентів і процесів, необхідних для цілеспрямованого педагогічного впливу в умовах вищої освіти [8]. Виходячи з цього визначення та підходів науковців щодо сутності готовності студентів до професійної діяльності було запропоновано систему підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку та виявлено основні критерії, які з достатнім ступенем об'єктивності дають змогу оцінити рівень сформованості готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку:

- 1) мотиваційно-ціннісний критерій;
- 2) когнітивно-діяльнісний критерій;
- 3) рефлексивно-аккумулятивний критерій.

Система критеріїв сформованості готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку передбачає визначення показників, на основі яких оцінювався рівень її сформованості. Показники мають бути чіткими, об'єктивними та вимірюваними [11; 12]. Проаналізуємо їх детальніше.

Визначення рівня готовності майбутніх учителів до самовдосконалення в процесі індивідуалізації професійної підготовки за *мотиваційним критерієм* передбачало виявлення: рівня сформованості зацікавленості майбутніх учителів щодо самовдосконалення; потреби в самовдосконаленні; характеру ціннісного ставлення студентів до самовдосконалення, а також сформованість у майбутніх учителів географії системи цінностей самовдосконалення; спрямованість на розвиток своєї індивідуальності та безперервного професійного розвитку.

Мотиваційно-ціннісний критерій дає змогу виявляти здатність і готовність до засвоєння, використання та безперервного удосконалення сукупності знань, умінь і навичок у професійній діяльності майбутніх учителів географії.

Підготовка майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку передбачає як постійне оволодіння фундаментальною загальногеографічною, психолого-педагогічною і методичною науковою інформацією, так і формування та неперервне удосконалення морально-вольової сфери через утворення моральних стимулів і мотивів його професійного зростання (громадянська, соціальна, культурна, лідерська, підприємницька, предметно-методична компетентності). Мотиваційно-ціннісний критерій спонукає майбутніх учителів географії до певної діяльності з метою розширення та поглиблення своїх географічних знань, підвищення впевненості у власній професійній компетентності, готовності до зовнішніх чинників, умов і викликів часу. Саме мотиваційна складова підготовки майбутніх учителів географії відіграє ключову роль у формуванні висококваліфікованого фахівця, виступає рушійною силою у їх безперервному професійному розвитку [7].

Розвиток позитивної мотивації у майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку поряд з стимулюванням моральних мотивів має також передбачати утворення утилітарної мотивації, оскільки джерелом змін по відношенню до освіти може стати усвідомлення протиріччя між наявним і необхідним рівнем компетентності для активної участі в соціальному житті держави [3; 13]. Важливим є комплексне систематичне поєднання процесу формування інтересу щодо світоглядних і моральних проблем та розвиток пізнавальної, моральної й утилітарної мотивації безперервного професійного розвитку майбутніх учителів географії.

Виходячи з цього, до мотиваційно-ціннісного критерію вважаємо доцільним віднести наступні показники:

- вираження пізнавальних, навчальних, професійних мотивів;
- мотиваційно-ціннісне ставлення до засвоєння освітніх компонентів професійного циклу;
- задоволення процесом вивчення дисциплін психолого-педагогічного, методичного та предметно-географічного характеру;
- прагнення виконувати завдання різного ступеня складності;
- творча активність під час освітнього процесу;
- професійне зростання, саморозвиток і самовдосконалення майбутніх учителів географії.

Ціннісні орієнтації та мотивація особистості впливають як на процес, так і на результат готовності до майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку. Для перевірки визначених показників мотиваційно-ціннісного критерію застосовувався такий інструментарій: анкетування серед здобувачів вищої освіти (з використанням сервісу Google), система тестових завдань, експертна оцінка.

Когнітивно-діяльнісний критерій загалом відображає цілісність, глибину та дієвість знань у освітньому процесі, здатність здійснювати професійні обов'язки в умовах невизначеності та постійно оволодівати новими необхідними для професійної діяльності навичками [11; 14].

Сформованість готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку за когнітивно-діялісним критерієм визначається на підставі визначених показників:

- здатність на основі актуальних нормативних документів та тенденцій розвитку спеціальності моделювати зміст навчання, формувати й розвивати в учнів ключові компетентності, здійснювати інтегроване їх навчання;

- здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої самооцінки та ідентичності, виявляти та удосконалювати нові методичні підходи до організації освітнього процесу, враховувати вікові та інші індивідуальні особливості учнів, створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;

- здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, критично оцінювати та оперувати інформацією, зокрема географічною, та постійно удосконалювати навички по роботі з інформаційно-комунікаційними електронними освітніми ресурсами;

- здатність використовувати інновації у професійній діяльності, використовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Відомо, що застосування знань і вмінь у будь-якій діяльності лише на практиці визначає їх істинність і є критерієм їх засвоєння. Тільки за рівнем знань, використанням їх у певній діяльності можна робити висновки про їх наявність.

Оперування знаннями, отриманими здобувачами вищої освіти зі спеціальності «Середня освіта (Географія)» в процесі фахової підготовки, доцільно розглядати у двох аспектах. Перш за все, це застосування теоретичних знань у майбутній професійній діяльності. Інший напрям – застосування знань у суто навчальних цілях. На їх основі здобувачі вищої освіти виконують лабораторні роботи творчого характеру, тестові завдання. У процесі такого застосування знання збагачуються, розширюються, систематизуються, стаючи засобом поглиблення й отримання нових знань, стають інструментом безперервного професійного розвитку.

Рефлексивно-акумулятивний критерій забезпечує об'єктивну оцінку рівня розуміння засвоєних знань, умінь і навичок, здатності їх удосконалювати в подальшій професійній діяльності. Показники, які при цьому доцільно використовувати, такі:

- здатність аналізувати та підсумовувати результати власної роботи;

- здатність самостійно отримувати необхідні знання, відсутність яких виявлено у процесі само-рефлексії;

- здатність обґрунтовувати, аргументовано доводити свою позицію;

- здатність відновлювати та удосконалювати в процесі безперервного професійного розвитку навички і уміння.

Під час виконання практичних робіт здобувачі вищої освіти навчаються опрацьовувати та аналізувати інформацію, аргументувати та доводити свою позицію щодо того чи іншого процесу, самостійно удосконалювати методичні навички для подальшої професійної діяльності.

На основі визначених критеріїв і показників готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку визначено рівні сформованості зазначеної якості: низький (початковий, недостатній), достатній (середній), високий.

Так, *низький (початковий, недостатній)* рівень характеризується низькою активністю, відсутністю самоосвіти, труднощами в навчанні, що гальмують процеси самовиховання, відсутністю усвідомлення цілей і переконань задля безперервного професійного розвитку. Здобувач вищої освіти не цікавиться питаннями власного самовдосконалення, навчальні вимоги виконує в мінімізованому обсязі, не проявляє активності до виявлення та подолання бар'єрів самоосвіти та безперервного професійного розвитку. Студент байдуже ставиться до педагогічної професії, пасивний до самовдосконалення, не усвідомлює значущості окресленої готовності, проявляє повне ігнорування індивідуальних особливостей учасників педагогічного процесу.

Достатній (середній) рівень виявлено у респондентів, які потребують зовнішньої ініціації, їх освітня діяльність носить епізодичний ситуативний характер з обмеженим діапазоном пізнавальних інтересів, з наявністю труднощів під час самовдосконалення (середній рівень). Студенти проявляють часткову зацікавленість у професійному зростанні, відсутність особистої зацікавленості у формуванні готовності до самовдосконалення, небажання виявляти та долати бар'єри безперервного професійного розвитку, пасивне виконання нормативних вимог викладача (середній рівень), позитивне, але здебільшого ситуативне ставлення до майбутньої професії та готовності до безперервного професійного розвитку, часткове усвідомлення цінності зазначеної готовності. Здобувачі вищої освіти демонструють часткове врахування індивідуальних особливостей учасників педагогічного процесу, несистематичність або відсутність пошуку засобів для утвердження власної індивідуальності, відрізняються меншою винахідливістю у варіюванні методів навчання.

Високий рівень демонструють студенти, що проявляють значний інтерес до набуття готовності до безперервного професійного розвитку в процесі індивідуалізації професійної підготовки: індивідуальна активність у навчанні, заняття самоосвітою, саморозвитком та самовихованням. Здобувачі вищої освіти проявляють потребу в безперервному професійному розвитку: чітка установка на досягнення вершин майстерності, успіхів у майбутній професійній діяльності в гармонійному поєднанні з формуванням готовності до безперервного професійного розвитку. Майбутні учителі географії проявляють ціннісне ставлення до формування готовності до безперервного професійного розвитку: активне усвідомлення того, що підвищення професійно-життєвої цінності, значуща продуктивність під час безперервного професійного розвитку, відповідальне та творче ставлення до майбутньої професії та готовності до самовдосконалення, усвідомлення значущості зазначеної готовності; спрямованість на розвиток індивідуальності: врахування індивідуальних особливостей учасників педагогічного процесу, розвиток особливого, самобутнього; формування індивідуального стилю учителя [10].

Висновки. Отже, у результаті аналізу психолого-педагогічної літератури та вивчення теоретико-методологічних основ дослідження було виявлено такі критерії сформованості готовності до безперервного професійного розвитку у здобувачів закладів вищої освіти зі спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія): *мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, рефлексивно-аккумулятивний* та їх показники: вираження навчальних, професійних і пізнавальних мотивів; мотиваційно-ціннісне ставлення до безперервного професійного розвитку; творча активність у навчанні (мотиваційний критерій); здатність моделювати зміст навчання, формувати й розвивати в учнів ключові компетентності, здійснювати інтегроване їх навчання; використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої самооцінки та ідентичності, виявляти та удосконалювати нові методичні підходи до організації освітнього процесу; орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, критично оцінювати та оперувати інформацією, зокрема географічною, та постійно удосконалювати навички по роботі з інформаційно-комунікаційними електронними освітніми ресурсами; використовувати інновації у професійній діяльності, використовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності (*когнітивно-діяльнісний критерій*), здатність здійснювати саморефлексію і моніторинг власної педагогічної діяльності; аналізувати та підсумовувати результати власної роботи; здатність самостійно отримувати необ-

хідні знання, відсутність яких виявлено у процесі саморефлексії; обґрунтовувати, аргументовано доводити свою позицію; відновлювати та удосконалювати в процесі безперервного професійного розвитку навички і уміння, а також рівні (*низький, достатній, високий*) сформованості готовності до безперервного професійного розвитку у здобувачів закладів вищої освіти зі спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Було розроблено механізм перевірки сформованості готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку, що дає змогу визначити її рівень у кожного здобувача вищої освіти.

Вивчення теоретико-методологічних аспектів формування готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку в умовах професійної освіти, виявлення критеріїв, показників і рівнів її сформованості дають змогу розробити педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку в умовах фахової підготовки.

Список використаної літератури:

1. Валько Н. В. Система підготовки майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до застосування STEM-технологій у професійній діяльності : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2020. 510 с.
2. Діса О. В. Педагогічна система як основа розвитку особистісної зрілості студентів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2019. № 1 (17). С. 13-19.
3. Донцов А. В. Підготовка майбутнього вчителя до неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць : [у 2-х ч.]*. Київ, 2001. Ч. 2. С. 145-148.
4. Івашнюва С. Безперервний професійний розвиток як трудова функція педагога / *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць*. №35(1), 2021. С. 12-20. doi.org/10.28925/2311-2409.2021.35.
5. Ілляхова М. В. Безперервний професійний розвиток науково-педагогічних працівників у контексті розвитку європейського освітнього простору / *Вісник Київського національного університету Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. № 1(157), 2019. С. 55-60. doi.org/10.5281/zenodo.2621021.
6. Каплінський В. В. Система професійного становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки у педагогічних університетах : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 622 с.
7. Носаченко В. М. Мотиваційна складова підготовки майбутніх учителів географії до безперерв-

- ного професійного розвитку. *Сучасна освіта: стратегії та технології навчання: зб. наук. праць / наук. ред. О. І. Шапран. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2022. С. 184-188.*
8. Носаченко В. М. Теоретичне обґрунтування педагогічної системи підготовки майбутніх учителів географії до безперервного професійного розвитку. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології.* №15. 2022.
  9. Тімець О. В. Теорія і практика формування фахової компетентності майбутнього вчителя географії у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Черкаси, 2011. 42 с.
  10. Хатунцева С. М. Теоретичні і методичні засади формування у майбутніх учителів готовності до самовдосконалення у процесі індивідуалізації професійної підготовки : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Бердянськ, 2018. 561 с.
  11. Чубрей О. С. Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2020. 511 с.
  12. Bilyk, V., Udovychenko, I., Vysochan, L., Kyrylenko, K., Stetsula, N., & Gvozdi, S. (2022). Modernization of Natural Science Education in the Context of Teacher Training. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14 (1Sup1), 25-48. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1Sup1/535>.
  13. Osuch W. Selected aspects of the training of future geography and nature sciences teachers in Poland - analysis, evaluation, reflection. *Central Europe Area In View Of Current Geography*. 2016. P. 408-416.
  14. Souza L. L. Stage in student occupation: experiences in geography teachers' training. *Revista contemporanea de educacao*. 2018. Iss. 13, Vol. 28. P. 803-822. doi.org/10.20500/rce.v13i27.17102.

Nosachenko V. Indicators, criteria and readiness levels future teachers of geography for continuous professional development

In the article, the author raises the problem of training future geography teachers for continuous professional development in modern conditions of modernization of the content, forms, methods and means of school geographic education. The formation of the readiness of future teachers for continuous professional development is considered as a purposeful process that ensures the development of professional motivation, willful qualities of the individual, reflection based on self-knowledge, self-education and self-realization in the conditions of a higher education institution. The author defines the structure of the phenomenon of readiness of future geography teachers for continuous professional development, conducts an analysis of psychological and pedagogical research on the content of the concepts "indicator" and "criterion", defines and characterizes indicators of readiness of future geography teachers for continuous professional development. It was found that the criteria should be adequate to the phenomena they measure; meet didactic goals, characterize the connection between them and learning outcomes; reflect the main regularities of the formation of the studied phenomenon, the dynamics of its growth in time and pedagogical space. The essence of the system of training future geography teachers for continuous professional development is considered as a set of interrelated components and processes necessary for purposeful pedagogical influence in the conditions of higher education. Levels (high, sufficient, low) and criteria (motivational-valuable, cognitive-active and reflexive-accumulative) of readiness of future geography teachers for continuous professional development are determined. It was found that the main indicator of the theoretical-methodical and practical readiness of future geography teachers for continuous professional development at a level sufficient to meet the requirements is its formation. The study of theoretical and methodological aspects of the formation of the readiness of future teachers of geography for continuous professional development in the conditions of professional education, the identification of criteria, indicators and levels of its formation make it possible to develop a pedagogical model of the formation of the readiness of future teachers of geography for continuous professional development in the conditions of professional training.

Key words: *theory and methodology of professional education, training of future geography teachers, continuous professional development, indicators, criteria and levels of readiness of future geography teachers for continuous professional development.*